

Jak opowiedzieć dobrą historię

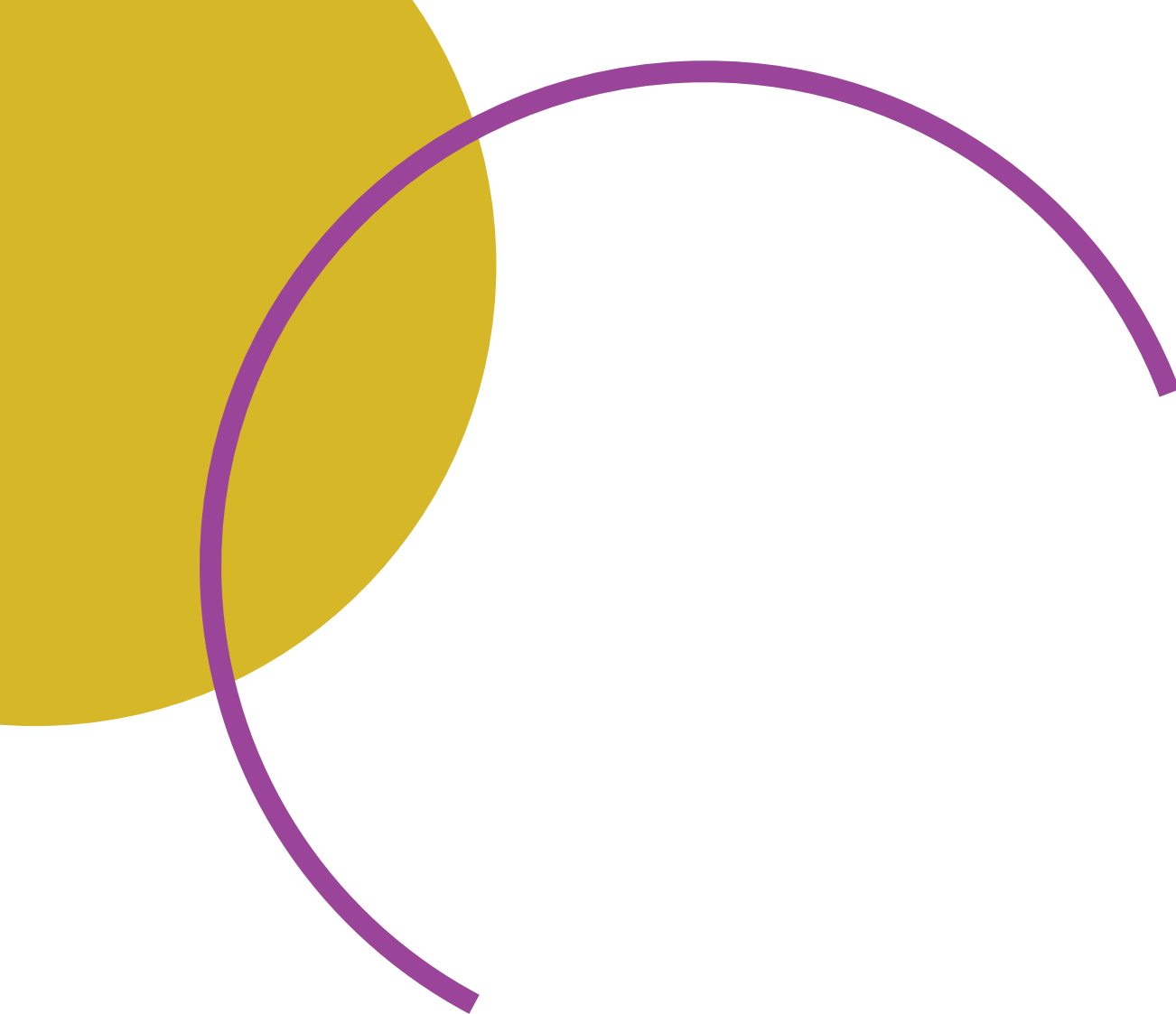
Jarosław Kopeć

Dział danych „Gazety Wyborczej”

RE:MEMORY

multimedialne historie lokalne

Program realizuje Centrum Edukacji Obywatelskiej. Program wspiera finansowo Fundacja EVZ *Pamięć – Odpowiedzialność – Przyszłość*. Partnerem projektu jest Fundacja Gazety Wyborczej. Niniejszy tekst nie reprezentuje stanowiska Fundacji EVZ. Fundacja EVZ nie ponosi odpowiedzialności za treść powyższego materiału.

Macie za zadanie przygotować reportaż o historii miejsca, w którym mieszkanie. Może całego miasta albo wsi? A może jednego osiedla albo zakątka?

Wasz reportaż powinien opowiadać o wydarzeniu sprzed kilkudziesięciu lat (z okresu 1918–1948), ale możecie pokazać również, jak te wydarzenia wpłynęły na to, jak wasze otoczenie wygląda dzisiaj.

Reportaż ma pomóc wam i waszym czytelnikom i czytelniczkom lepiej zrozumieć, gdzie mieszkać. Mają się czegoś dowiedzieć, ale mają też przeczytać wciągającą opowieść. Jeśli ich zainteresujecie, jeśli postaracie się, żeby wasza historia była wciągająca, lepiej zapamiętają to, co chcecie im przekazać.

Zanim powiem wam, jak dokładnie powinniście zbudować wasz reportaż, chcę dać wam trzy najważniejsze rady.

① **Znajdźcie bohaterów**

Nawet kiedy przygotowujecie materiał np. o mieszkańcach całej miejscowości, dobrze jest wybrać głównych bohaterów i to im poświęcić najwięcej uwagi. Najlepiej opowiecie historię tysięcy ludzi, koncentrując się na opowiadaniu o pojedynczych osobach – tych, na których życiu odcisnęły się wydarzenia z życia całej społeczności. Historie konkretnych osób są zazwyczaj bardziej wciągające niż te dotyczące dużych grup.

② **Wykorzystajcie to, że wasz reportaż jest multimedialny**

Wasza opowieść powinna wykorzystywać elementy inne niż tekst. Możecie umieścić w nim zdjęcie miejsca, w którym rozegrały się wydarzenia, o których opowiadacie. Możecie zestawić zdjęcie z przeszłości z takim, które pokazuje, jak to samo miejsce wygląda dziś. Możecie umieścić w materiale link do dźwiękowego nagrania czyjejs wypowiedzi – może waszego bohatera albo bohaterki? Możecie też umieścić w nim mapę, na której oznaczycie miejsca, o których opowiadacie.

③ **Nie bójcie się pytać**

Często najciekawsze historie znajduje się nie w internecie, w telewizji albo w gazetach, ale u zwykłych ludzi. Takich, których nikt wcześniej nie zapytał o to, co pamiętają, co widzieli, co myślą. Zbierając materiały do reportażu, nie bójcie się pytać sąsiadów, rodzin, znajomych. Słuchajcie ich opowieści, a potem stwórzcie z nich waszą własną. Nawet jeśli sami nie pamiętają wydarzeń, o których opowiadacie, to może pamiętają, co mówiła im o nich babcia? Rozmawianie z ludźmi to najlepsza droga do opowiedzenia wciągającej historii! Ale nie zapominajcie przy tym, że być może jacyś historycy albo lokalni aktywiści zajmowali się

podobną tematyką i może napisali na ten temat ciekawą książkę, którą też warto wykorzystać. Na pewno pomogą wam w tym wasi nauczyciele.

A teraz powiem wam, z czego powinien się składać wasz multimedialny reportaż.

Struktura reportażu multimedialnego

Plansza/strona tytułowa

Powinna ona zawierać:

- ① **Tytuł** – mówi, o czym jest wasza historia, ale nie musi od razu mówić o wszystkim. Dobrze skupić się na najciekawszym elemencie – on zainteresuje czytelnika lub czytelniczkę, zachęcając do dalszej lektury. Tytuł powinien zaciekawiać, ale nie może oszukiwać – nie może obiecywać czegoś, czego w tekście nie ma. *Historia Szczekocin w latach 1918–1939* – ten tytuł może dobrze pasować do fachowej książki historycznej. Może lepiej zatytułować wasz reportaż *Historia młodej Gośki ze Szczekocin*?
- ② **Krótkie wprowadzenie** – nie musi dokładnie wyliczać, co znajduje się w reportażu. Powinno raczej wprowadzić czytelnika w atmosferę opowieści, zaciekawić, zachęcić, żeby czytał dalej.
- ③ **Zdjęcie w tle** – powinno być ciekawe i intrygujące. Wybierając zdjęcie, kierujcie się tym, które przykuwa waszą – i potencjalnego odbiorcy – uwagę.

Wstęp do opowieści

To miejsce, w którym rozpoczynacie swoją historię. Najlepiej, żeby wstęp składał się z dwóch elementów:

- ① Musicie przedstawić bohatera. Można zrobić to, opowiadając jakąś krótką scenkę z jego życia, która dobrze pokazuje, kim jest. Zainspirujcie się tym, jak robią to autorzy powieści albo reportaży prasowych. Przypomnijcie sobie pierwsze kilka akapitów waszej ulubionej książki.
- ② Musicie jakoś zasugerować czytelnikowi/czytelniczce, o czym będzie wasza historia. Czy o żydowskich mieszkańcach waszej miejscowości? Czy o kimś innym? Jeśli dobrze skonstruujecie wstęp – bardzo ważny element każdej opowieści – czytelnicy/czytelniczki będą zarówno zaciekawieni, jak i będą wiedzieli, o czym będziecie mu opowiadać. Taki jest w tym momencie wasz cel.

Właściwa opowieść

Po wstępie przechodźcie do opowiadania historii waszego bohatera lub bohaterów.

- ① Postarajcie się **opowiadać o bohaterze** jednocześnie z tym, jak opowiadacie o całej miejscowości. Przeplatajcie sceny z życia bohaterów z opowiadaniem o tym, co dzieło się w okolicy.
- ② W tej części powinniście **wykorzystać multimedialne możliwości waszego reportażu**. Uzupełniajcie tekst zdjęciami, grafikami, filmami, nagraniami dźwięku – wszystkim, co uznacie za pasujące do waszej opowieści. Pamiętajcie jednak – lepiej sprawdzą się dwa-trzy

starannie dobrane zdjęcia, dopasowane do tego, o czym opowiadacie, niż dwadzieścia fotografii przypadkowych. Podobnie jest z mapami – lepsza jedna lub dwie solidnie przygotowane i ciekawe niż pięć zawierających mało szczegółów.

③ **Do każdego zdjęcia, filmu, nagrania, mapy, musicie odnieść się w tekście albo załączyć czytelny podpis.** Czytelnik bądź czytelniczka musi dowiedzieć się, co widzi na zdjęciu, kogo słyszy na nagraniu, albo czego ma szukać na mapie. Możecie pisać wprost. Na przykład tak: „Na mapie zaznaczyliśmy miejsca najważniejsze dla historii Szczekocin podczas drugiej wojny światowej”. Albo: „Na zdjęciu widać Martę Kowalską, która pracowała w sklepie Grzybowskiego w latach czterdziestych”.

④ **Opowieść powinna być ułożona w jakimś porządku.** Może opowiadacie historię od tego, co było najwcześniej, do tego, co było najpóźniej? A może macie więcej niż jednego bohatera i opowiadacie o każdym z nich po kolei? A może centralnym elementem waszej opowieści są kolejne zdjęcia, a tekst będzie opowiadał, co na nich widać, i w ten sposób opowie historię życia waszego bohatera? Możecie wybrać taki wariant, jaki będzie wam odpowiadał, jednak gdy już to zrobicie, trzymajcie się tego wyboru konsekwentnie.

To, ile dokładnie wykorzystacie zdjęć, ile będzie tekstu, map, filmików, zależy od waszego projektu i od waszej decyzji. Starajcie się jednak nie umieszczać dwa razy bardzo podobnych rzeczy. Spróbujcie wybrać najciekawsze elementy, a niekoniecznie umieszczać w opowieści wszystko, co znaleźliście. Pamiętajcie też, by upewnić się, czy macie zgodę na wykorzystanie danego materiału, a także by do każdego zdjęcia, grafiki, filmu, cytatu tekstowego etc. dodać informację o jego autorze lub/i źródle (np.: fot. Jan Kowalski, grafika ze zbiorów Archiwum Państwowego w Siedlcach, relacja Janiny Nowak nagrana przez Jana Kowalskiego).

Zakończenie

Zakończenie powinno krótko podsumować całą opowieść. Ale powinno też pozwolić, by zapadła ona odbiorcom w pamięć. Możecie zasugerować im, jak mogą rozumieć historię, którą opowiedzieliście. Możecie powiedzieć, jakie wywarła na was wrażenie. Możecie też zamieścić w reportażu link do dodatkowych informacji na temat wydarzeń, o których opowiadaliście.

Gdybyście mieli pytania, piszcie: jaroslaw.kopec@agora.pl